

ACTE V

Despatx del DOCTOR STOCKMANN. Prestatges i armaris amb mostres de preparats. Al fons, la porta que dona al vestibul. A primer terme, a l'esquerra, la porta que comunica amb la sala d'estar. A la paret de la dreta, dues finestres amb els vidres trencats. Al mig de la cambra, l'escriptori, cobert de llibres i papers. La peça es veu desendregada. És de matí.

El DOCTOR STOCKMANN, amb bata, pantofles i casquet, està ajupit: amb un paraigua intenta abastar alguna cosa de sota els armaris. A la fi en treu una pedra.

STOCKMANN

(Des de la porta que dona a la sala d'estar.) Katrina, n'he trobada una altra!

SRA. STOCKMANN

(Des de la sala d'estar.) Ah, i les que trobaràs encara!

STOCKMANN

(Posant la pedra en una pila d'altres que hi ha damunt la taula.) Conservaré aquestes pedres com unes relíquies. L'Eilif i el Morten les han de veure cada dia i, quan seran grans, els les deixaré en herència. *(Furga sota els prestatges.)* La... com dimonis es diu ara!... La... punyal!... qui sigui... no ha anat a buscar el vidrier, encara!

SRA. STOCKMANN

(Entrant.) Sí, però li ha dit que no sabia pas si vindria avui.

STOCKMANN

Veuràs com no s'hi atreueix.

SRA. STOCKMANN

Hi. La Randina també es pensa que no gosa venir pels veïns. *(Parlant cap a la sala d'estar.)* Què vols, ara, Randina? Ah, bé. *(Hi va i torna de seguida.)* Una carta per a tu, Tomas.

STOCKMANN

Vejam. *(L'obre i la llegeix.)* Vaja!

SRA. STOCKMANN

De qui és?

STOCKMANN

De l'amo de la casa. Ens fa fora.

SRA. STOCKMANN

De debò? Un home tan digne...

STOCKMANN

(Donant un cop d'ull a la carta.) Diu que no gosa fer altrament. Ho fa per força, però que no gosa fer altrament... pels seus conciutadans... per l'opinió pública... els seus lligams... no gosa enfrontar-se amb certes persones de pes...

SRA. STOCKMANN

Ho veus, Tomas?

STOCKMANN

Sí, sí, ho veig de sobres! Tots plegats són una colla de gallines en aquesta ciutat. Ningú no gosa fer res per causa dels altres. *(Tira la carta sobre la taula.)* Però, a nosaltres, Katrina, tant se'ns en dona! Ens n'anirem al Nou Món i...

SRA. STOCKMANN

Sí, Tomas, però ja ho has pensat bé, això d'anar-nos-en?

STOCKMANN

Que potser vols que em quedi aquí? Després que m'han posat a la picota, com a enemic del poble, que m'han senyalat amb ferro roent, que m'han trinxat les finestres? Mira, Katrina, m'han fet un set als pantalons negres!

SRA. STOCKMANN

Oh no! Són els millors que tens!

STOCKMANN

Mai no s'han de dur els pantalons bons quan se surt a fora

a lluitar per la llibertat i la veritat. Els pantalons, raí, no m'amoïnen pas gaire, prou que ho saps. Tu sempre me'ls sagiràs. Ara, que la xurma, que la massa, em plantin cara com si fossin els meus iguals... rellamp!, això sí que no puc aguantar ho.

SRA. STOCKMANN

Sí, Tomas, han estat molt rigorosos amb tu en aquesta ciutat. Però, hem de deixar el país per això?

STOCKMANN

Que et penses que a les altres ciutats la gentussa serà menys insolent que aquí? I ca! A tot arreu són, si fa no fa, iguals. Au, a la mè, aquests petaners; ja poden bordar tant com vulguin! Això, raí, no és pas el pitjor, perxò... el pitjor és que les persones són víctimes dels partits, aquí i a tot el país! És clar que... les coses poc deuen anar millor a l'oest lliure; també deuen remenar-hi les cireres la incommovable majoria, l'opinió pública i totes aquestes sapastries del dimoni. Això sí, allà tot va a l'engròs, saps? Et mataran, però sense torturar-te. Ni claven amb xinxetes, com aquí, les ànimes lliures. D'altra banda, si molt convé, no t'hi fiques, i llestos. (*Caminant de l'una banda a l'altra*). Ah, si sabés una selva verge o una illa al bell mig del Pacífic i a baix preu!...

SRA. STOCKMANN

Sí, però, i els nens, Tomas?

STOCKMANN

(*Aturant-se.*) Ets fantàstica, Katrina! Que et fa il·lusió que els nois es facin homes en una societat com la nostra? Ahir al vespre vas poder veure tu mateixa que la meitat de la gent és boja perduda; i si l'altra meitat encara no s'ha begut l'enteniment és perquè, de tan curta de gambals, no té ni enteniment per beure's.

SRA. STOCKMANN

Tomas, estimat!, quines coses més imprudents de dir!

STOCKMANN

I què! Que potser no és veritat el que dic? No són ells que capgiren totes les idees? No són ells qui ho remenen tot i fan el poti-poti? No són ells qui consideren fals tot el que sé que és veritat? Ara, la bestiesa més absurda és que, aquí, els vells liberals van de l'una banda a l'altra creient-se i fent creure que

són interiorment lliures. On s'és vista mai, una cosa així, Katrina?

SRA. STOCKMANN

Sí, és una pura bestiesa, però... (*Entra la PETRA per la porta que comunica amb la sala d'estar.*) Ja vén de l'escola? Tan aviat?

PETRA

Sí, m'han despatxat.

SRA. STOCKMANN

Que t'han despatxat?

STOCKMANN

A tu també?

PETRA

Sí, la senyora Busk. I m'ha semblat que més valia deixar-ho immediatament.

STOCKMANN

Molt ben fet, sí senyor!

SRA. STOCKMANN

Qui ho hauria dit mai que la senyora Busk fos tan poc persona!

PETRA

No, mare, la senyora Busk no és poc persona. He vist claríssimament que li sabia greu! Però no gosava fer res més, m'ha dit. Així és que ara em trobo al carrer.

STOCKMANN

(*Rient i fregant-se les mans.*) Una altra que tampoc no ha gosat fer res més!... Ah, magnífic!

SRA. STOCKMANN

Home, després de l'horrible espectacle d'ahir al vespre...

PETRA

Però això no és tot. Encara és més gros, pare.

STOCKMANN

I doncs?

PETRA

La senyora Busk m'ha ensenyat no pas menys de tres cartes rebudes aquest matí...

STOCKMANN

Anònimes, oi?

PETRA

Sí.

STOCKMANN

No gosen ni posar-hi el nom, Katrina!

PETRA

En dues d'elles es deia que un senyor que freqüenta casa nostra anit havia dit al Club que jo tenia idees massa atrevides sobre diverses qüestions...

SRA. STOCKMANN

I ho has negat, suposo?

PETRA

No, prou que ho saps. La senyora Busk també té idees força atrevides, quan estem soles. Però, havent sortit a la llum pública el cas, no gosa retenir-me.

SRA. STOCKMANN

Guaita! I es tracta d'un que freqüenta aquesta casa! Ja veus com te la paguen, la teva hospitalitat, Tomas.

STOCKMANN

Ja no ens hi estarem més en aquest fanguer. Fes els paquets tan de pressa com puguis, Katrina. I fugim d'aquí, com més aviat millor.

SRA. STOCKMANN

Quiets! Em sembla que hi ha algú a l'entrada. Vés a veure-ho, Petra.

PETRA

(Obre la porta.) Ah, és vostè, capità Horster! Entri, si li plau.

HORSTER

(Des del vestíbul.) Bon dia. M'ha semblat que havia de passar per veure com esteu.

STOCKMANN

(Allargant-li la mà.) Gràcies. Molt amable de part vostra!

SRA. STOCKMANN

I gràcies per haver-nos ajudat a passar el tràngol, Capità.

PETRA

Com s'ho va fer per tornar a casa?

HORSTER

Ah, molt bé! Força, no me'n falta, i aquesta gent, la majoria d'homens sap bordar.

STOCKMANN

No la trobeu extraordinària, aquesta fastigosa covardia que els rosega? Veniu, us ensenyaré una cosa. Mireu: aquí hi ha totes les pedres que ens han tirat. Fixeu-vos-hi bé: en tota la pila no hi ha —què hi ha d'haver!— més de dos rocs ben grans. La resta no són res més que pedretes... com qui diu, grava. Això sí, s'estigueren aquí fora cridant i jurant que em matarien... però, a l'hora de fer... allò que se'n diu fer... cal, no hi busqueu pas gran cosa, en aquesta ciutat.

HORSTER

Aquesta vegada, millor per a vós, doctor Stockmann.

STOCKMANN

Naturalment que sí. És revoltant, perxò. Si mai hi hagués al país patacades grosses de debò, ja ho veurieu, Horster, com l'opinió pública fóra partidària del cametes ajudeu-me, i la immovable majoria s'amagaria als boscos com un ramat de xais. Quan hi penso, em trasbalsa, em fa mal a dins... Au, mal viatge!... en el fons, ximpleries, vet-ho aquí! No deien que sóc un enemic del poble? Doncs, siguem l'enemic del poble!

SRA. STOCKMANN

No en seràs mai capaç, Tomas.

STOCKMANN

De tu, jo no ho diria pas, Katrina. Un malnom pot rosegar-te el pit com un corc. I aquest motiu maleït... no me'l puc treure de sobre! Se m'ha agafat a la fibra del cor, i ho crema i ho rosega tot com un coragre, i no hi ha magnèsia que hi valgui.

PETRA

Vinga, pare!, més val que us en rigueu, de tots plegats.